

**EIGHTH (POSTER) SESSION
CHAIRMAN: ASSOC. PROF. DR. ŞULE SANAL
23 MAY 2014 FRIDAY 11.00-11.30**

**TÜRKİYE’NİN ORTA VE YUKARI KIZILIRMAK HAVZASINDA FOLKLORİK
UYGULAMALAR: AT HASTALIKLARI VE TERAPİ YÖNTEMLERİ**

Çağrı Çağlar Sinmez¹

¹ Assist. Prof., Erciyes University, Faculty of Veterinary Medicine, Dept. of History of Veterinary Medicine and Deontology, Kayseri, cagribey6038@hotmail.com

Türkiye’nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan Orta ve Yukarı Kızılırmak Havzası değişik uygarlık kalıntılarının birbiriyle kucaklaştığı, Anadolu’nun en eski yerleşim alanlarından biridir. İlk çağlardan beri yerleşim alanı olan bu topraklar çağlar boyunca Hitit, Frig, Kimmer, Pers, İskender, Roma ve Bizans İmparatorluklarının hâkimiyetinde kalmış ve bu toplumların kültürel varlıklarından etkilenmiştir. Bunlara ek olarak 11’inci yüzyıldan itibaren Anadolu’ya yerleşen Türklerin beraberlerinde getirdikleri kültür birikimleriyle bugünkü halk bilgilerinin temeli oluşturulmuştur.

Çalışmada, Orta ve Yukarı Kızılırmak Havzası folkloru içerisinde yer alan at hastalıkları ve tedavi yöntemlerine ait bilgilerin modern veteriner hekimliği uygulamaları, teknikleri ve yeni tedavi modelleri açısından komparatif bu yöntemle ele alınması; at hastalıklarında kullanılan bitkisel, hayvansal ve madensel kökenli ilaç hammaddelerinden yola çıkılarak modern bilimin tedavi arayışlarına veri sağlanması amaçlandı.

Çalışmanın materyalini, Orta ve Yukarı Kızılırmak Havzası içerisinde kalan yörelerde yaşayan halk hekimliği uygulayıcıları, hayvancılıkla uğraşan kişiler ve veteriner hekimlerden oluşan 211 kaynak kişiden toplanan veriler oluşturdu. Veri toplama amacıyla folklorik veteriner hekimliği ve hayvancılıkla ilgili sorulardan oluşan “Bilgi Derleme Formu” kullanıldı. Bu sayede elde edilen veriler sözlü, yazılı veya görsel olarak kayıt altına alındı.

Çalışma kapsamında, at hastalıkları ve terapiler konusunda derlenen bilgilerden hastalıklarla ilgili olanlar “Cerrahi hastalıklar” ve “Dâhili hastalıklar” başlıkları altında ve terapiler ise “Dini-sihri”, “Amprik” ve “Rasyonel” terapiler başlıkları altında incelendi.

Dini-sihri terapiler içerisinde, atın mezarlık etrafında dolandırılması; rasyonel tedavi kapsamında soğuk ya da sıcak su (hidroterapi), tuzlu su, dağlama (koterizasyon), tımar ve inhalasyon terapilerinin; amprik tedavi içerisinde ise punksiyon, toprağa-gübreye gömme, kastrasyon, kanatma (hacamat), sıcak kompres, terletme (koşturma) gibi tedavi tekniklerinin uygulandığı belirlendi.

Sonuç olarak, Orta ve Yukarı Kızılırmak Havzasında at hastalıkları ve terapilerin folklorik veteriner hekimliği açısından zengin öğeler barındırdığı; bölgede at hastalıklarında uygulanan tedavi yöntemleri ve inançların dinî-sihri, amprik ve rasyonel nitelik taşıdığı; tedavide kullanılan ilaç, terkip ve yöntemlerin ise köklerinin eski uygarlıklara kadar uzandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Folklorik veteriner hekimliği; At hastalıkları; Terapi yöntemleri; Orta ve Yukarı Kızılırmak Havzası

THE FOLKLORIC APPLICATIONS AT THE UPPER AND MIDDLE BASIN OF KIZILIRMAK, TURKEY: HORSE DISEASES AND THERAPY METHODS

The Upper and Middle Basin of Kızılırmak located in Central Anatolia of Turkey is at the crossroads of several civilizations and it is also the oldest ancient historical settlement of all ages. These lands have been the oldest settlements from the first ages and they have been the reigns of Hittite, Phrygia, Cimmerian, Persian, Alexander, Roman and Byzantium Empires. Turks, who have been the most important and strongest nations of the world history, have settled down in Anatolia in the 11th century, and they have brought their cultures and knowledge of animal husbandry, and all these have constituted the folkloric knowledge base of today.

Within the scope of this study, it is intended to create a comparative platform of discussion based on the still surviving knowledge of horse diseases and treatment methods all of which can be observed in folkloric literature of Upper and Middle Basin of Kızılırmak in terms of modern veterinary medicine practices and techniques as well as new treatment models; to build a new base for the new treatment searches especially by analysing the drug substances including herbal, animal and mineral-originated ingredients; to contribute to the written Turkish culture by assessing the irrational methods of treatment the roots of which date back to the past within the Turkish folklore of horse breeding.

Material of study, the Upper and Middle Basin of Kızılırmak farmers in areas remaining in folk medicine practitioners, animal husbandry and vets consisting of people from the collected data consisted of 211 resource persons. To collect data consisted of questions related folkloric veterinary medicine and animal husbandry on "*the information collection form*" was used. The data obtained in this way, writing, verbally or visually were recorded.

In the study, the gathered information about the horse diseases and treatments have been classified and analyzed as internal diseases, surgical diseases and religious-magic, empirical and rational treatment at the Upper and Middle Basin of Kızılırmak.

It has been determined that some methods of treatment were applied as in the following: horse being swindled around the cemetery in religious-magic treatments; hydrotherapy with cold or hot water, massaging with salt water, cauterization, grooming, inhalation treatment as rational treatment; puncture, soil-fertilizer burial, castration, cupping, hot compresses, sweating (rush) in empirical treatment method.

As a result, it is concluded that horse diseases and treatments at the Upper and Middle Basin of Kızılırmak is rich in folkloric elements of folkloric veterinary medicine; belief, treatment methods applied to the horse diseases at the region has some religious-magic, empirical and rational roots; and the root of methods, composition and drug used in the treatment dating back to ancient civilizations can be said.

Keywords: Folkloric veterinary medicine; Horse diseases; Therapy methods; Upper and Middle Basin of Kızılırmak